DESPRE CULTURA CLASICĂ LA FIRUL IERBII

Autor: Mircea Morariu | 30 noiembrie 2021

În urmă cu câțiva ani apărea la editura ieșeană *Polirom* traducerea unei superbe cărți a teatrologului francez de origine română George Banu. Cartea se cheamă *Monologurile împlinirii*, iar în cuprinsul ei autorul încearcă să își explice și sieși, și nouă de ce nu a devenit actor, profesor sau scriitor. Volumul este, cum bine subliniază George Banu însuși, un fel de inventar al *eșecurilor reciclate*. Numai că, dacă în privința actoriei lucrurile sunt clare, fiindcă s-a dovedit relativ rapid că menirea lui George Banu nu era aceea de a face, ci de a vedea teatru (un destin asemănător a avut și regizorul Andrei Șerban care, în recenta lui carte *Niciodată singur,* ne dă detalii utile despre rolul jucat în operațiunea de schimbare a unor opțiuni greșite de Ion Fintești eanu, Radu Penciulescu și Sanda Manu), în ceea ce privește profesoratul și literatura povestea e puțin mai complicată.

Nu insist acum asupra destinului aparte de scriitor al lui George Banu. Mă mulțumesc doar să observ că vechiul aspirant la condiția de actor a devenit unul dintre cei mai fermecători eseiști ai zilelor noastre. În ceea ce privește cariera de profesor, dovadă stau nu doar anii petrecuți în rigurosul spațiu academic al Sorbonei, ci și numeroasele teze de doctorat elaborate sub conducerea lui George Banu. E adevărat, George Banu a avut extraordinara șansă de a fi un profesor *pas comme les autres*. Nu a avut în ceea ce se cheamă funcționărește *normă didactică* decât așa-numite *cursuri personale* care îi garantează propunătorului o libertate și a temelor abordate, și a modalităților de expunere pe care nu prea au cum să i-o asigure *cursurile magistrale*.

Spre deosebire de George Banu, eu nu am avut această miraculoasă șansă. De-a lungul carierei mele didactice am avut parte de un amestec de cursuri de ambele feluri. Iar acum, când sunt relativ aproape de recapitularea finală (nu, nu pot să nu citez aici cu titlul de trimitere bibliografică superbul volum al lui Antoine Compagnon, *La vie derrière soi,* care tocmai despre clipa asta dă seama), îmi e cu neputință să nu observ că

de mai bine de 30 de ani țin pe durata unui semestru cursul de *Literatură franceză* din secolul al XVII-lea. Și, deși a trecut demult timpul în care respectivul secol era greșit definit a fi eminamente unul al clasicismului, în ceea ce se cheamă *fișa disciplinei*, definirea conceptelor de clasic/clasicism/cultură clasică continuă să dețină un loc de seamă. Se repetă așadar, și obsesiv, și obligatoriu, idei precum acelea că reperele clasicismului sunt cultura greacă, latină și ebraică, iar clasici au fost numiți, cel puțin într-o primă etapă, autorii care se învață în clasă.

Firesc, așadar, să ne punem problema câtă cultură clasică se mai învață în școala românească de astăzi. Din păcate, puțini autori clasici (în sensul larg al sintagmei) se mai predau în învățământul secundar. Încă și mai puțini se învață bine. Nu mai e loc nici de Virgiliu, nici de Horațiu, nici măcar marii clasici români nu mai beneficiază de respectul ce li se cuvine. Nu știu riguros exact câte licee cu profil clasic mai funcționează pe teritoriul României, știu însă că în școlile obișnuite nu se mai predă nici o singură oră de Limba greacă, iar păstrarea predării Limbii latine în *curriculum*-ul clasei a șaptea în regim de o biată oră pe săptămână provoacă an de an dezbateri aprinse, partizanii *modernizării* și *aerisirii* explicându-se că nu declinările și conjugările, oricum complicate și dătătoare de dureri de cap, te ajută să îți croiești un rost în viață și să îți chivernisești cu folos câștigurile, ci Educația antreprenorială.

Încă și mai îngrijorător e faptul că Latina, Greaca, Literatura universală, discipline pe care le socotesc a fi piloni ai culturii clasice, au început să fie catalogate drept cvasi-inutile, aproape balast și în *curriculumul* facultăților de Litere, silite să reducă drastic orele petrecute de studenți în amfiteatre sau, mă rog, în dezbaterile *online.* Ele sunt primele victime atunci când se ordonă noi reduceri, în marea lor majoritate impuse de realitatea dură a finanțării *per capita*. Mai grav e că în anii din urmă respectivele reduceri sunt nu numai impuse, ci chiar facilitate de inexistența personalului didactic calificat. S-a ajuns să fie din ce în ce mai dificil să găsești un absolvent de Limbi clasice dispus să înceapă și să-și construiască o carieră universitară în domeniu. Cum nici Greaca, nici Latina nu se mai află de mult timp la căutare pe piața muncii, devin din ce în ce mai rari absolvenții de liceu care plănuiesc să dea admitere la puținele secții de profil de la Facultățile de Litere din țară. Cine să mai țină așadar până și tot mai debilul curs practic de Latină lung doar de un biet semestru care s-a mai păstrat în *curriculum* așa, de ochii lumii și de cei ai componenților de modă vechi ai comisiilor ARACIS? Nimeni. Iar în fața noii probleme, autoritățile universitare ridică neputincioase din umeri. Spre a nu-și complica prea tare existența, ele taie nodul gordian fără să se gândească nici măcar un singur moment la consecințe. Se suprimă până și acel biet, simbolic unic semestru, așa încât foarte curând se va ajunge în situația ca nici măcar stinghera oră de Latină rămasă în planurile de învățământ ale clasei a șaptea să nu mai aibă cine să o țină.

În urmă cu aproape un an, un încă relativ tânăr absolvent al Secției de Limbi clasice a

Universității bucureștene scria pe *republica.ro* un articol în care povestea cu lux de amănunte de câte surprize nu tocmai plăcute a avut parte în momentul în care a fost poftit să țină în regim de plată cu ora cursul practic de Latină de la o facultate de Litere din România. Tineri ajunși în primul an de studenție nu știau de ce românii sunt un popor latin sau de ce Româna este o limbă romanică. Relativ junele posibil viitor confrate și-a luat îngrozit lumea în cap. Așa că, vorba francezului, *la lutte cessa faute de combattans.* Profitându-se de o nouă revizuire a *curriculumului,* Latina a fost eliminată din rândul Disciplinelor obligatorii. Nu exclud ca motive similare să determine în viitorul apropiat suprimarea orelor de Latină din programele-cadru din învățământul secundar. Cercul vicios se zămislește sub ochii noștri. Nu însă și sub ochii *factorilor responsabili* din Ministerul Educației.

Citeam zilele trecute că *estimp* ministrul francez al Educației a anunțat creșterea ponderii orelor de Latină și reintroducerea studiului culturii grecești în școlile din Hexagon. Ar fi chiar vorba despre un plan european vizând repunerea în drepturi a fundamentelor culturii clasice.

Poate se va auzi despre asta și la București, și în universitățile și școlile din România.

Imagine: Claude Lorrain – „L'Embarquement de la reine de Saba" (1648); Sursa: Wikimedia Commons